

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä
julkaisusta.

Tämä on alkuperäisen julkaisun final draft -versio.

Käytä viitatessasi alkuperäistä julkaisua:

**Konst, T. 2023. Keskity kirjaan: Lämpenevä maa – ilmastolukutaidon käsikirja (2023). Talk-verkkolehti,
Puheenvuoroja / Comments 14.8.2023.**

URL: <https://talk.turkuamk.fi/puheenvuoroja/keskity-kirjaan-lampeneva-maa-ilmastolukutaidon-kasikirja/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia.

Rinnakkaistallenteisiin liittyvät tiedustelut: julkaisutiedonkeruu@turkuamk.fi

Keskity kirjaan: Lämpenevä maa – ilmastolukutaidon käsikirja

14.08.2023

Kirjoittajat

Taru Konst Yliopettaja, erityisasiantuntija, Turun ammattikorkeakoulu

Keskity kirjaan — Lukuvinkkejä asiantuntijoille kirja-arvosteluserjassa analysoidaan ajankohtaisia teoksia ja jaetaan lukuvinkkejä asiantuntijoille.

Ilmastonmuutos on kaikenmuutos, englanniksi everything change. Ilmastonmuutoksen edetessä kaikki muuttuu joko väkisin tai omasta tahdostamme.

Jos ilmastonmuutosta ei hillitä, niin elinolosuhteet heikkenevät dramaattisesti. Jos sitä hillitään kaikin keinoin, niin elinolosuhteet voidaan säilyttää

säällisinä, mutta yhteiskunnat muuttuvat silti aivan toisenlaisiksi. **Jälkimmäinen muutos on toki toivottavampi. Mutta mitä kaikkea nämä vaihtoehdot tarkoittavat, mitä tästä kaikesta pitäisi ajatella? Ja ennen kaikkea mitä voimme tehdä, jotta jälkimmäinen muutos toteutuisi?**

Mikko Pelttarin Lämpenevä maa – ilmastolukutaidon käsikirja antaa selkoa ilmastopuheeseen. Ilmastolukutaito on tietoa ilmaston lämpenemisestä sekä kykyä ymmärtää, mitä tapahtuu ja miksi. Se auttaa myös keskustelemaan ilmastonmuutoksesta ja liittämään uutta tietoa aiempaan, niin että valtavaan vyyhtiin kysymyksiä tulee tolkkua ja selkoa. Kuten Pelttari toteaa, kirjan viesti ”ei ole oikeinajattelun tapa vaan pyrkimystä yhdessäajatteluun; vaikka keskustelussa on yhä erimielisyyksiä, käsitys ongelmasta ja päämääristä on yhteinen”.

Ilmastonmuutosta on vaikea hahmottaa

Kirja auttaa hahmottamaan monen pohtimaa asiaa; **miksi niin vähän tehdään, vaikka niin paljon tiedetään.** Syitä on monia. Ilmastonmuutos on mittakaavaltaan suuri ja näyttäytyy eri tavoin eri alueilla, ja yhtä yhtenäistä käsitystä on vaikea muodostaa.

Mittakaava saa aikaan myös riittämättömyyden, kykenemättömyyden ja ahdistuksen tunteita, jotka voivat lamaannuttaa. Se liittyy myös aikaan; ilmaston muutos on edennyt niin pitkään, että tilanteen vakavuutta on vaikea ymmärtää.

Ilmastonmuutos on tällä hetkellä kuitenkin saamassa ratkaisuaan suuntaan tai toiseen, ei enää alkamassa.

Teos lähestyy laajaa aihetta monista eri näkökulmista ja osoittaa, miten ilmastokriisi on ennen kaikkea yhteiskunnallinen kriisi, eikä vain luonnontieteellinen tai tekninen ongelma. Kirjoittajan mukaan ihmis- ja yhteiskuntatieteiden tieto on ilmastokriisin ratkaisemisessa vähintään yhtä tärkeää, kuin luonnontiede on ilmastojärjestelmän kuvaamisessa.

Ihmiset ovat aiheuttaneet ilmastonmuutoksen yhteisellä toiminnallaan. Yhteistoiminta on myös ainut tapa ratkaista ongelma.

Ilmastonmuutoksen myötä sään ääri-ilmiöt uhkaavat yhä useamman ihmisen elinmahdollisuuksia, ruoantuotantoa ja puhtaan veden saatavuutta. Mitä nopeammin ja kunnianhimoisemmin eri toimijat eli valtiot, yritykset ja aktiiviset kansalaiset yhdessä tarttuvat toimeen, sitä paremmat mahdollisuudet meillä on hillitä ilmastonmuutoksen etenemistä. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että ilmastotoimet voidaan kokea yhteiskunnallisesti oikeudenmukaisina, sillä ilmastonmuutoksen vaikutukset koettelevat usein pahiten yhteisöjä ja ryhmiä, jotka ovat jo entuudestaan heikossa tai syrjityssä asemassa.

Ilmastokriisiä on pohdittava mielekkäinä mahdollisuuksina

Lukijalle kirjan esittämät erilaiset näkökulmat osoittavat, että maailma voisi olla toisenlainenkin. Kun oma ilmastolukutaito edistyy, haastaa se omaakin ajattelua, ja oppii laajemmin näkemään asioiden välisiä yhteyksiä ja myös omien toimien merkityksen. Ilmastolukutaito auttaa myös ilmastoahdistukseen ja siihen tunteeseen, ettei asioille voi tehdä mitään.

Kirja on kattava yleisteos ilmastomuutoksesta. Rakenteeltaan ja kieleltään se on selkeä ja helppolukuinen. Joka kappaleen lopussa on esitelty myös muutama lisälukuvinkki aiheesta.

Kirja ei syyllisty esittämään ilmastokriisiä on-off-tilanteena, haasteena joka ratkaistaan tai ei ratkaista. Todellisuudessa vaihtoehtoja on paljon enemmän. Esimerkiksi, vaikka lämpenemistä ei saataisi pysymään tavoitellussa 1,5 asteessa vaan kahdessa asteessa, on siinä käytännössä valtava ero verrattuna vaikkapa kolmeen asteeseen. Vastakkainasettelu on hyödytöntä, tärkeämpää on pohtia mielekkään toiminnan mahdollisuuksia.

Medialla on iso rooli keskustelussa

Median rooli ilmastonmuutoskeskustelussa on merkittävä. Kaikesta ilmastonmuutoksen saamasta julkisuudesta huolimatta päästöt jatkavat kasvuaan. Kirjan korostama median

pyrkimys avoimeen ja kriittiseen tiedottamiseen ei ole riittävää, ja perusteettomaan toivoon ei ole syytä kannustaa.

Ilmastonmuutosta käsittelevien teoksien ja artikkelien loppupuolella on kuitenkin tavallista pyrkiä luomaan toivoa. Perusteeton toivon luominen tuntuu teennäiseltä, ja siksi tämän teoksen lopussa mainittu aktiivisen ja kriittisen toivon motto tuntui osuvalta:

En tiedä, miten tässä käy, mutta yritän silti parhaani.

Peltari M. (2021) Lämpenevä maa - ilmastolukutaidon käsikirja.

Vastapaino